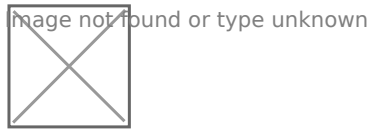

Μπορούν τα πράγματα να αλλάξουν με προσευχές και νηστείες; (Μιλτιάδης Κωνσταντίνου, Καθηγητής Παλαιάς Διαθήκης, Κοσμήτορας Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.)

[/ Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Δ΄ Κυριακή των Νηστειών / Αγίου Ιωάννου της Κλίμακος

Η δύναμη της προσευχής και της νηστείας (Μαρκ 9:17-31)

Αντιμέτωπο με ένα πανάρχαιο και πανανθρώπινο πρόβλημα εμφανίζει το ευαγγελικό ανάγνωσμα της Δ΄ Κυριακής των Νηστειών από το *Κατὰ Μάρκον Εὐαγγέλιον* (9:17-31) τον Ιησού: Τη δυνατότητα του ανθρώπου να νικήσει το κακό. Από τότε που υπάρχουν άνθρωποι πάνω στη γη, το κακό με χίλιες δυο μορφές - φτώχεια, πείνα, πολέμους, προσφυγιά, αρρώστιες, θάνατο- καταδυναστεύει τη ζωή τους, καταρρακώνει τις ελπίδες τους και οδηγεί συχνά στην απόγνωση. Φιλόσοφοι, οικονομολόγοι, πολιτικοί, επιστήμονες, θρησκευτικοί ηγέτες, ακόμη και μάγοι δίνουν καθημερινά τον αγώνα τους, αιώνες τώρα, ενάντια στο κακό. Άλλοτε με περισσότερη και άλλοτε με λιγότερη επιτυχία, η ανθρωπότητα κατάφερε να κάνει αρκετά βήματα προς την κατεύθυνση της βελτίωσης της ποιότητας ζωής, αλλά το κακό εξακολουθεί, σαν τη Λερναία Ύδρα, να παραμένει ανίκητο.

Το πρόβλημα το έθεσαν οι μαθητές του στον Χριστό, όταν, ενόσω εκείνος βρισκόταν πάνω στο όρος Θαβώρ όπου μεταμορφώθηκε, αυτοί προσπάθησαν χωρίς επιτυχία να θεραπεύσουν ένα επιληπτικό παιδί. Αν πάνω στο όρος Θαβώρ εμφανίστηκε η δόξα του Χριστού ως Θεού σε όλο της το μεγαλείο, κάτω στα χωριά της Γαλιλαίας εξακολουθεί να κυριαρχεί η ανθρώπινη δυστυχία και ο πόνος. Όσο ο Ιησούς βρισκόταν πάνω στο βουνό, ένας απελπισμένος πατέρας έφερε το άρρωστο παιδί του στους μαθητές για να το γιατρέψουν, αυτοί όμως δεν τα κατάφεραν. Οι πιο κοντινοί άνθρωποι του Ιησού απέτυχαν να απαλλάξουν έναν άνθρωπο από τον πόνο που τον βασάνιζε σε όλη του τη ζωή. Και τώρα ο πατέρας μαζεύει όσα αποθέματα πίστης διαθέτει ακόμη και απευθύνεται στον ίδιο τον Ιησού.

Ο Ιησούς τον ρώτησε αν πιστεύει και εκείνος, μαζεύοντας και την τελευταία ικμάδα της ψυχικής του δύναμης, βροντοφωνάζει: «Πιστεύω, Κύριε», αλλά ταυτόχρονα, αναγνωρίζοντας τα όριά του, συμπληρώνει: «Βοήθησέ με στην απιστία μου». Στην προσπάθειά του να βροντοφωνάξει την πίστη του, το μόνο που τελικά καταφέρνει είναι να δηλώσει την αδυναμία του να πιστέψει απόλυτα. Ο Ιησούς, εκτιμώντας την ειλικρίνεια του συνομιλητή του και την αγωνία του, του προσφέρει αυτό που χρόνια ολόκληρα ποθούσε· τη θεραπεία του παιδιού του. Τους μαθητές όμως εξακολουθούσε να τους βασανίζει το πρόβλημα και, μόλις βρέθηκαν μόνοι με τον Ιησού, τον ρώτησαν για την αιτία της αποτυχίας τους. Η απάντηση του Ιησού ήταν σύντομη: «Ο μόνος τρόπος για να νικηθεί το κακό είναι η προσευχή και η νηστεία».

Ο ευαγγελιστής Μάρκος διακόπτει στο σημείο αυτό την αφήγησή του. Δεν λέει τίποτε για την αντίδραση των μαθητών, ούτε για το πώς κατανόησαν την απάντηση του Ιησού. Στον σύγχρονο όμως αναγνώστη μένουν σίγουρα πολλά ερωτήματα αναπάντητα, καθώς δύσκολα θα μπορούσε κανείς να δεχτεί ότι το πρόβλημα μπορεί να είναι τόσο απλό· δύσκολα θα μπορούσε κάποιος να υποστηρίξει ότι αρκεί να προσευχηθεί κανείς και να νηστέψει και θα λυθούν όλα τα προβλήματα της ανθρωπότητας. Άλλωστε η ένσταση στην απάντηση του Ιησού είναι εύκολη: Χιλιάδες άνθρωποι προσεύχονται και νηστεύουν σ' όλη τους τη ζωή, όμως τίποτε δεν έχει αλλάξει στον κόσμο.

Η απάντηση του Ιησού ξαφνιάζει γιατί ο σύγχρονος άνθρωπος έχει συνηθίσει να αντιμετωπίζει τα προβλήματα με δυναμικό τρόπο, με δράση και αποφασιστικές ενέργειες, στις οποίες ασφαλώς δύσκολα θα κατέτασσε κανείς την προσευχή και τη νηστεία. Από την άλλη στη σκέψη πολλών θρησκευόμενων ανθρώπων έχει συνδεθεί η προσευχή με τις ατομικές τους επιδιώξεις και η νηστεία με την προσπάθεια εξευμενισμού του Θεού. Προσεύχεται κανείς για να πάνε καλά οι δουλειές του, για να προκόψουν τα παιδιά του, για να του χαρίξει ο Θεός υγεία ή ό,τι άλλο χρειάζεται. Και νηστεύει γιατί πιστεύει ότι έτσι θα εξευμενίσει τον Θεό και εκείνος θα τον ανταμείψει στην κατάλληλη στιγμή. Όμως τέτοιο τρόπο προσευχής δεν δίδαξε στους πιστούς του ο Χριστός, ούτε τέτοιο τρόπο νηστείας.

Αν προσέξει κανείς, θα διαπιστώσει ότι στην ορθόδοξη παράδοση οι αντωνυμίες που συνοδεύουν τα ρήματα επίκλησης του Θεού στις προσευχές είναι σε α' πληθυντικό πρόσωπο, ποτέ σε α' ενικό: "Πάτερ ήμῶν", "δῶς ήμῖν", "ἄφες ήμῖν". Δεν υπάρχει επίκληση: "Πατέρα μου", "δώσε μου", "συγχώρεσέ με". Υπάρχει μόνο μία προσευχή συνταγμένη σε α' ενικό πρόσωπο, αυτή του αγίου Εφραίμ του Σύρου, με την οποία όμως ο προσευχόμενος παρακαλεί τον Θεό να του δώσει τη δυνατότητα να ζήσει σε κοινωνία με τους άλλους. Μόνον όταν αντικείμενο των προσευχών των χριστιανών γίνει η σωτηρία όλου του κόσμου, μόνον όταν οι χριστιανοί συνειδητοποιήσουν ότι δεν μπορούν να ζήσουν ευτυχισμένοι αν οι άλλοι γύρω τους δυστυχούν, τότε θα έχουν κάνει ένα μεγάλο βήμα για τη λύση των προβλημάτων της ανθρωπότητας.

Τα ίδια ισχύουν και για τη νηστεία. Από την εποχή του αρχαίου Ισραήλ οι προφήτες της *Παλαιάς Διαθήκης* οραματίστηκαν την εποχή του μεσσία σαν μια εποχή που θα έχουν εξαλειφθεί όλοι οι ανταγωνισμοί, ακόμη και στη φύση. Νηστεία δεν είναι μια επίδειξη ευσέβειας, αλλά μια συνειδητή πράξη παραίτησης από ορισμένα αυτονόητα δικαιώματα, όπως είναι π.χ. το δικαίωμα στο φαγητό, μια συνειδητή δήλωση ότι είναι κανείς έτοιμος να θυσιάσει κάτι από τον εαυτό μου υπέρ των άλλων και του κόσμου ολόκληρου. Τέτοια νηστεία ζητάει ο Χριστός από τους πιστούς του, γιατί μόνο μια τέτοια νηστεία μπορεί να είναι σωτήρια για την ανθρωπότητα.

Μικρά ίσως φαίνονται τα βήματα αυτά και ίσως οι περισσότεροι αμφιβάλλουν για την αποτελεσματικότητά τους. Σίγουρα, ο κόσμος δεν μπορεί να ελπίζει ότι θα σωθεί με μερικές προσευχές και λίγες νηστείες. Οι προσευχές όμως και οι νηστείες, όταν γίνονται συνειδητά και όπως πρέπει, μπορούν να βοηθήσουν όλο και περισσότερους ανθρώπους να συνειδητοποιήσουν τον ρόλο τους και την ευθύνη τους για τη σωτηρία του κόσμου. Και είναι βέβαιο ότι μια κοινωνία από συνειδητοποιημένους χριστιανούς, από ανθρώπους που έχουν κάνει σκοπό της ζωής τους την πραγμάτωση της Βασιλείας του Θεού, αποτελεί σήμερα τη μεγαλύτερη ελπίδα για την ανθρωπότητα. Σήμερα, που όλοι ξέρουν πως οι

σίγουροι τρόποι και οι μεγάλες κοσμοθεωρίες απέτυχαν, είναι ίσως καιρός να δοκιμαστεί η λύση που προτείνει ο Χριστός. Ο ίδιος, άλλωστε, βεβαιώνει ότι όποιος πιστεύει μπορεί να πετύχει τα πάντα. Και αν κάποιος αμφιβάλλει για την αποτελεσματικότητά της, η κραυγή του τραγικού πατέρα της παραπάνω ευαγγελικής περικοπής, «Βοήθησέ με, Κύριε, στην απιστία μου», μπορεί να αποβεί ιδιαίτερα αποτελεσματική.